

Bruksela, 9 kwietnia 2026 r.
(OR. en)

7982/26

AGRI 245
AGRIFIN 74
FORETS 49
PROCIV 70
ENV 317

NOTA

Od:	Sekretariat Generalny Rady
Do:	Delegacje
Dotyczy:	Strategiczne znaczenie rolnictwa i zrównoważonej gospodarki leśnej dla wzmocnienia zapobiegania ryzyku pożarów roślinności i odporności na nie – Informacje przekazane przez Komisję – Wymiana poglądów

Komunikat Komisji w sprawie zintegrowanego zarządzania ryzykiem pożarów roślinności (dok. 7652/26) porusza aspekty ekologiczne, gospodarcze, kulturowe i społeczne całego cyklu zarządzania ryzykiem (zapobieganie, gotowość, reagowanie i odbudowa). Jest to odpowiedź na pilną potrzebę podjęcia działań w zakresie zarządzania ryzykiem pożarów roślinności, łącząca wszystkie obszary polityki i podmioty w ramach wspólnego podejścia do zmniejszenia ryzyka pożarów lasów. Opiera się ona na konsultacjach z instytucjami i organami UE, państwami członkowskimi, ekspertami, zainteresowanymi stronami i ze środowiskiem akademickim i ma na celu zacieśnienie współpracy z nimi w celu sprostania rosnącym wyzwaniom związanym z ryzykiem pożarów roślinności.

Skala, częstotliwość i destruktywność pożarów roślinności w UE rośnie, co stwarza znaczne ryzyko międzysektorowe. Dane dotyczące sezonu pożarowego w 2025 r. wskazują, że w UE spłonął ponad 1 mln hektarów, czyli obszar większy niż terytorium Cypru. Jest to największa w historii powierzchnia unijnych terenów dotkniętych pożarami lasów. W ciągu czterech z ostatnich pięciu lat spłonęły obszary przekraczające średnią historyczną, a intensywność pożarów również wzrosła. Pożary roślinności nie ograniczają się już tylko do południa Europy, ale dotyczą również środkowe, północne i wschodnie regiony kontynentu. Tendencja ta pociąga za sobą daleko idące konsekwencje, w tym ofiary śmiertelne, szkody w ekosystemach, obniżenie jakości powietrza, degradację gleby, erozję, utratę bioróżnorodności oraz negatywny wpływ na rolnictwo, leśnictwo i infrastrukturę. Wartość rocznych strat gospodarczych UE wynikających z pożarów roślinności szacuje się na około 2,5 mld euro.

Zmiana klimatu jest głównym katalizatorem częstszych fal upałów, susz i wysokich temperatur, co tworzy warunki sprzyjające zapłonowi i rozprzestrzenianiu się pożarów roślinności. Zmiany sposobu użytkowania gruntów, degradacja ekosystemów naturalnych, wyludnianie się obszarów wiejskich i porzucanie tradycyjnych praktyk doprowadziły do nagromadzenia materiału palnego. Jednocześnie ekspansja obszarów miejskich na obszary zalesione zwiększyła zagrożenie pożarami lasów. Działalność człowieka odpowiada za aż 96 % pożarów roślinności, co sprawia, że jest ich główną przyczyną. Pożary roślinności są zazwyczaj spowodowane iskrami związanymi z infrastrukturą lub celowymi działaniami.

Nagromadzenie materiału palnego w wyniku braku kontroli roślinności zwiększa prawdopodobieństwo wystąpienia rozległych pożarów roślinności. W związku z tym rolnicy, leśnicy i społeczności wiejskie odgrywają kluczową rolę w zapobieganiu pożarom roślinności. Aktywne i zrównoważone praktyki gospodarowania gruntami, takie jak wypas, przerzedzanie lasów, dywersyfikacja gatunków i promowanie bardziej zróżnicowanych krajobrazów odgrywają ważną rolę w zmniejszaniu intensywności pożarów lasów.

UE zapewnia źródła finansowania na potrzeby zapobiegania, gotowości, reagowania i odbudowy. Aby zapewnić skuteczność finansowania, konieczna jest poprawa monitorowania tych środków i strategiczne ich wykorzystanie. Wspólna polityka rolna (WPR) wspiera zapobieganie pożarom roślinności na lądzie i odbudowę po nich. Proponuje się, aby obecnie dostępne instrumenty, w tym instrumenty przeznaczone na odbudowę lasów i gruntów rolnych po klęskach żywiołowych, były kontynuowane w okresie programowania 2028–2034. Inne środki, takie jak odbudowa zasobów przyrodniczych, w tym na terenach podmokłych i obszarach leśnych, również przyczyniają się do odporności na pożary poprzez poprawę zdrowia odpowiednich ekosystemów i ograniczenie skutków suszy.

Państwa członkowskie, wraz z władzami regionalnymi i zarządcami gruntów, ponoszą główną odpowiedzialność za zwalczanie pożarów lasów, natomiast UE zapewnia wsparcie poprzez finansowanie, dostarczanie danych i wymianę wiedzy.

Obecne wyzwania, które ograniczają skuteczność naszej polityki zapobiegania pożarom roślinności, obejmują niespójne dane, nieaktualne mapy zagrożeń, nieoptymalne modelowanie zmieniającego się rozprzestrzeniania się pożarów oraz ograniczoną integrację ocen transgranicznych i ocen uwzględniających wiele rodzajów ryzyka.

W tym celu dostępne są już unijne narzędzia służące do monitorowania i wczesnego ostrzegania, takie jak system Copernicus i europejski system informacji o pożarach lasów (EFFIS), a państwa członkowskie zachęca się do systematycznego korzystania z nich w celu wspierania zarządzania ryzykiem pożarów roślinności i ułatwienia podejmowania decyzji, które projekty potrzebują finansowania. Komisja zamierza udoskonalić te narzędzia i opracować znormalizowane modelowanie ryzyka na szczeblu UE. Zachęca się państwa członkowskie do wspierania upowszechniania środków zapobiegania pożarom roślinności na lądzie oraz do udoskonalenia systemów wczesnego ostrzegania, monitorowania pożarów, modelowania rozprzestrzeniania się pożarów, oceny ryzyka i wykorzystywania danych o wysokiej rozdzielczości do podejmowania decyzji.

Biorąc pod uwagę, że duży procent pożarów lasów jest spowodowany działalnością człowieka, kluczowe znaczenie ma zmiana zachowań. Dostęp do informacji o ryzyku i ukierunkowana komunikacja mogą wspierać działania zapobiegawcze. Środki gotowości obejmują planowanie ewakuacji, zaangażowanie społeczności i edukację.

W niektórych regionach brakuje personelu, który jest odpowiednio przeszkolony, oraz sprzętu. Strażacy potrzebują odpowiedniej ochrony, szkolenia i wsparcia. UE zachęca do podejmowania środków zaradczych za pośrednictwem Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności, w tym do prewencyjnego rozlokowania strażaków i rozwoju wspólnej floty służącej do gaszenia pożarów z powietrza (rescEU). Dodatkowe działania koncentrują się na poprawie interoperacyjności, szkoleń i zdolności analitycznych.

Uznając potrzebę dalszych działań w tej kwestii i biorąc pod uwagę komunikat Komisji w sprawie zintegrowanego zarządzania ryzykiem pożarów roślinności, prezydencja cypryjska zamierza ułatwić prace nad zaleceniem w sprawie zintegrowanego zarządzania ryzykiem pożarów roślinności zapowiedzianym przez Komisję w wyżej wymienionym komunikacie. Biorąc pod uwagę przekrojową treść zalecenia, zostanie ono omówione na forum Rady do Spraw Ogólnych. Mając również na uwadze znaczenie, jakie dla skutecznego wdrażania ma wzmocnienie związku między zapobieganiem, gotowością, reagowaniem i odbudową, a także wsparcie udzielane w ramach działań UE i państw członkowskich, prezydencja zwraca się do ministrów o przeprowadzenie wymiany poglądów na temat następujących kwestii, aby przyczynić się do tego procesu:

- *W jaki sposób wspólna polityka rolna (WPR), w połączeniu z innymi unijnymi instrumentami, może lepiej wspierać rolników, leśników i obszary wiejskie w zapobieganiu ryzyku pożarów lasów i w zarządzaniu nim, w tym poprzez silniejsze zachęty do stosowania praktyk gospodarowania gruntami, które ograniczają gromadzenie się materiału palnego i zwiększają odporność krajobrazu? W jaki sposób można jeszcze bardziej zwiększyć to wsparcie poprzez dodatkowe finansowanie publiczne i prywatne wykraczające poza ramy WPR?*
- *Biorąc pod uwagę rosnącą intensywność i częstotliwość pożarów roślinności w całej Europie, w jaki sposób można zachęcać do zrównoważonej gospodarki leśnej i wzmacniać odbudowę oraz w jaki sposób można lepiej uwzględnić zapobieganie ryzyku pożarów lasów w krajowych politykach leśnych, planach odbudowy i planowaniu przestrzennym, zwłaszcza na pograniczu obszarów dzikiej przyrody i obszarów miejskich oraz na obszarach dotkniętych porzucaniem gruntów, tak aby zwiększyć odporność i chronić społeczności wiejskie i ekosystemy?*